१ व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयांतर्गत राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजना (व्यवसाय शिक्षण)

१.१) माध्यमिक शालांत परीक्षा स्तरावरील पूर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रम.

१.२) +२ स्तरावरील द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम.

१.३) उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रम/ एच.एस.सी. व्होकेशनल(पूर्वीचे एम.सी. व्ही सी.)

१.४) महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण परिक्षा मंडळाचे प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम.

१.५) कौशल्य विकास कार्यक्रम व अल्पमुदतीचे प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम.

टीप :- १) महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण परिक्षा मंडळाचे अल्प मुदतीचे प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम राबविले जातात व याबाबतची कार्यवाही महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण परीक्षा मंडळामार्फत केली जाते.

२) विविध कौशल्य विकास प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम (MES) हे व्होकेशनल ट्रेनिंग प्रोव्हायडर्स मार्फत राबविले जातात व याबाबची कार्यवारी संचालक(प्रशिक्षण) याचे कडून केली जाते.

३) उपरोक्त सर्व (अ. क्र. १.१ ते १.५) अभ्यासक्रम सुरू करणेबाबतची सर्व माहिती ही प्रत्येक जिल्ह्याच्या ठिकाणी जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी यांच्या कार्यालयात मिळेल.

१.१) माध्यमिक स्तरावरील पूर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रम

माध्यमिक स्तरावरील पूर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रम योजनेअंतर्गत इ. ९ वी, व इ. १० वी स्तरावर कार्यानुभव विषयाऐवजी विद्यार्थ्यांना तांत्रिक विषयात उपलब्ध असलेल्या तीन विषयांपैकी एक ऐच्छिक विषय निवडता येतो.

माध्यमिक स्तरावरील या अभ्यासक्रमामध्ये विद्यार्थ्यांचे कौशल्य, स्वकर्तुत्व, क्रियाशिलता इत्यादी गुणांचा विकास होतो. या अभ्यासक्रमामुळे व्यवसाय /तांत्रिक विषयाची आवड निर्माण होऊन शालेय जीवनात रोजगार/ स्वयंरोजगारासाठी आवश्यक त्या उद्यमशिलतेचा विकास होतो व छोटी कौशल्ये विद्यार्थ्यांना आत्मसात होतात. भविष्यात हे विद्यार्थी अभियांत्रिकी किंवा तत्सम व्यवसाय शिक्षणाकडे जातात.

माध्यमिक स्तरावरील पूर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रम योजनेतंर्गत राबविण्यात येणारे अभ्यासक्रम

१.१.१ माध्यमिक स्तरावरील पर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रम योजनेतंर्गत राबविण्यात येणारे अभ्यासक्रम (Introduction to Basic Technology) I.B.T. -

१) मूलभूत तंत्रज्ञानाची तोंडओळख (Introduction to Basic Technology) I.B.T. -

(V1) या अंतर्गत येणारे मॉडयुल्स

१) शेती व्यवसाय

२) ऊर्जा व पर्यावरण

३) होम ॲण्ड मेडीकल सायन्स

४) इंजिनिअरींग ड्रॉईंग